

Chela'h – Myriam et les Explorateurs

Source : Likouté Si'hot volume 18, première Si'ha sur Chela'h

<p>Pourquoi la section des Explorateurs est-elle juxtaposée à celle de Myriam ?</p>	<p>1</p>
<p>רש"י על שלח יג, ב: שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.</p> <p>Rachi sur Chela'h 13, 3 : Envoie-toi des hommes. Pourquoi la Paracha des Explorateurs est-elle rapprochée de celle de Myriam ? Car, celle-ci fut punie pour une affaire de colportage (« <i>diba</i> »), parce qu'elle avait parlé de son frère. Or, ces impies l'ont vu et n'en ont pas tiré une leçon (morale de vie).</p>	<p>Myriam venait d'être punie pour « affaire de colportage ».</p>
<p>Analyse : Que leur reproche-t-on : un colportage futile ou une calomnie ?</p>	<p>2</p>
<p>רש"י על שלח יד, לו: כל הוצאת דבה לשון חנוך דברים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו, כמו (שיר השירים ו, י): "דובב שפתי ישנים" וישנה לטובה וישנה לרעה, לך נאמר כאן: מוציאי דבת הארץ רעה, שיש דבה שהיא טובה.</p> <p>Rachi sur Chela'h 14, 36 : Colporter des propos (<i>diba</i>) c'est livrer un enseignement par lequel on apprend à d'autres à parler, comme dans : « <i>qui rend loquaces (dovev) les lèvres endormies</i> » (Cantique des Cantiques 7, 10). Étant donné que ce terme peut s'employer dans le bon comme dans le mauvais sens, le texte précise ici que [les Explorateurs] colportèrent de « méchants » propos, car il peut en exister des « bons ».</p>	<p>Que leur reproche-t-on : le « bon colportage » n'existe-il pas ?</p>
<p>Développement : Que reproche-t-on au rapport de mission des Explorateurs ?</p>	<p>3</p>
<p>רמב"ן על שלח יג, א: ... מה עשו המרגלים? כי משה אמר להם "וראי אתם את הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב", ואמר להם בערים "הבמחנים אם במבצרים", ...ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו "אפס כי עז העם .. והערים בצרות גדלות" - וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם?</p> <p>Na'hmanide sur Chela'h 13, 1 : Qu'ont fait les Explorateurs ? Leur mission consistait à vérifier « <i>le pays et le peuple qui l'occupe, s'il est robuste ou faible, peu nombreux ou considérable</i> », et si les villes étaient « <i>ouvertes ou fortifiées</i> ». Dès lors, quelle était leur faute et quelle était leur transgression d'avoir décrit la réalité que « le peuple est puissant et les villes sont fortifiées » ? Moché les avait-il envoyés pour qu'ils témoignent à faux ?</p> <p>לקוטי שיחות: גם על דבריהם האחרונים ומסקנתם "לא נוכל לעלות" אפשר ללמד זכות: הם לא אמרו "לא נעלה", שהיה הפך צווי ה', אלא "לא נוכל לעלות": לפי הערכתם את עצמת יושבי הארץ וכוחות ישראל, אין להם יכולת (בדרך הטבע), לכבש את ארץ ישראל. ולפי הטבע, הערכת המרגלים הייתה אמתית.</p> <p>Likouté Si'hot : Même concernant leur conclusion « <i>nous ne pourrons pas y aller</i> » on peut trouver des circonstances atténuantes : ils n'ont pas dit « <i>nous n'irons pas !</i> », ce qui aurait été à l'inverse de l'Injonction divine, mais plutôt « <i>nous ne pourrons pas y aller</i> », en fonction de l'évaluation qu'ils avaient faite de la puissance de ceux qui résident dans le pays et de celle des enfants d'Israël. Selon les voies naturelles, leur évaluation était juste.</p>	<p>Que veut-on aux Explorateurs ? Leur rapport de mission était authentique !</p>
<p>Développement : La juxtaposition de la section de Myriam prête à confusion</p>	<p>4</p>
<p>לקוטי שיחות: לפי פשוטו של מקרא צריך לפעמים להפריד בין שתי פרשיות, גם אם התרחשו בסמיכות זמן (ראה רש"י על בהעלותך י, לה), וכך בענייננו: כאשר לומדים את פרשת מרים ופרשת המרגלים בזו אחר זו, ובשתייהן מדבר על ענין לשון הרע, עלולים לטעות טעות חמורה, ולחשב שמרים והמרגלים הם באותה דרגה, חס ושלום, או לפחות דומים וסמוכים זה לזה בענינם. אמנם, רואים הבדל מן הקצה אל הקצה בתוצאות חטאייהם.</p> <p>Likouté Si'hot : Selon le sens simple du verset, il faut parfois faire une interruption entre deux sections, même si elles se succèdent dans le temps (voir Rachi Beha'alote'ha 10, 35). Dans notre contexte, lorsque l'on étudie les sections de Myriam et des Explorateurs, l'une après l'autre, et que l'on constate que toutes deux traitent de la médisance, on pourrait commettre une lourde erreur et penser que Myriam et les Explorateurs sont au même niveau ou qu'ils se ressemblent ! Pourtant, dans les conséquences de leurs fautes, on observe des différences extrêmes.</p>	<p>Peut-on juxtaposer et comparer Myriam et les Explorateurs ?</p>
<p>Explication : Cette juxtaposition aggrave la faute des Explorateurs !</p>	<p>5</p>
<p>לקוטי שיחות: על כף עונה רש"י, שהתורה מסמיכה שתי פרשיות אלו זו לזו כדי לפרט ענין נוסף בחמרת חטא המרגלים, כדי לתרץ, בדרך הפשוט, את גדל ענשם, וזאת - שהיתה להם בסמוך למעשיהם הזדמנות ללמד מוסר ממעשה מרים, ללא צורך בהתעמקות במראה העינים, והם "לא לקחו מוסר", לא הפיקו לקחים לעצמם.</p> <p>Likouté Si'hot : Rachi répond à cela, en précisant que la Torah juxtapose ces deux sections pour fournir une précision supplémentaire sur la gravité de la faute des Explorateurs et pour expliquer, selon le sens simple du verset, la gravité de leur punition. En effet, peu avant leur acte, ils avaient eu la possibilité de tirer un enseignement de l'acte de Myriam, sans avoir besoin de s'approfondir, mais « <i>ils n'ont pas tiré une leçon</i> ».</p>	<p>La proximité des Explorateurs avec l'affaire de Myriam explique la gravité de leur punition.</p>

Analyse : Pourquoi reproche-t-on à Myriam d'avoir fait un reproche justifié ?

6

רש"י על בהעלותך יב, א: ...מרים היתה בצד צפורה בשעה שנאמר למשה: "אלדד ומידד מתנבאים במחנה", כיון ששמעה צפורה, אמרה: "אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה, שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפרש בעלי ממני!". ...וימה מרים, שלא נתכונה לגנותו, כך נענשה, קל וחמר למספר בגנותו של חברו.

Rachi sur Beha'alote'ha 12, 1 : ...Myriam se trouvait à côté de Tsipora lorsque l'on a annoncé à Moché que Eldad et Medad prophétisaient dans le camp. Entendant cela, Tsipora s'exclama : « Malheur à leurs femmes s'ils s'occupent de prophétie ! Ils se sépareront d'elles tout comme mon mari s'est séparé de moi ». ...Et si Myriam, qui n'avait aucune mauvaise intention, a été punie, à plus forte raison le sera-t-il celui qui médit avec malveillance.

לקוטי שיחות: חטאה לא היה ב"דבה רעה", אלא ב"עסקי דבה" - בדברה בהרחבה על משה: כִּאֲשֶׁר רָאִתָּה הַתְּנַהֲגוֹת שֶׁלֹּא הִיְתָה מוֹכֵנֶת לָהּ, לֹא הָיָה עֲלֶיהָ לְדַבֵּר וּלְהַתְעַסֵּק בָּכָךְ, אֲלֵא לְשֹׂאֵל אוֹתוֹ בְּחֹשֵׁי. חטא המרגלים היה דומה לכה: הם לא שקרו בדברים על ארץ ישראל, אך אפן דבורם היה כ"עסקי דבה": הם כל כך הרחיבו בדבורים על עצמת יושבי הארץ, עד שהביאו את בני ישראל לבהלה מפני עצם הרצון להכנס לארץ ישראל.

Likouté Si'hot : La faute de Myriam n'était pas de faire « un mauvais colportage », mais plutôt « une affaire de colportage », le fait de parler longuement sur Moché. En effet, lorsqu'elle observa un comportement qu'elle ne comprenait pas, elle n'aurait pas dû « s'affairer » avec cela, mais plutôt interroger Moché discrètement. La faute des Explorateurs était similaire : ils n'ont pas menti, mais le style de leur propos était « une affaire de colportage » : ils ont tellement parlé de la puissance des habitants de la Terre, au point d'effrayer les Juifs de la Terre d'Israël.

Myriam et les Explorateurs : une « affaire de colportage », des paroles trop intrusives.

Comment Myriam et des Explorateurs arrivèrent-ils à une telle erreur ?

7

לקוטי שיחות: דבר זה מובן מטענתה "הרק אך במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר": היא לא תארה לעצמה שגדלות משה נעלה כל כך מהם. מעין זה היה גם אצל המרגלים: הם חשבו, שפיון שמשה בחרם "על פי ה'", הרי לא יתכן שבשליחות זו יש משהו הנעלה מהם ומבין יותר מהם.

ולזה מוסיף רש"י שמרים "דברה באחיה", אשר הוא "חצי בשרו", ובאפן טבעי קשה להעריך אח שהוא "חצי בשרו", ויחד עם זאת נעלה באין ערוך מן האדם. למרות זאת, נענשה מרים על כך. על-אחת-כמה יוכמה לא היו המרגלים צריכים לחשב, שכל בני ישראל, כולל משה ואהרן, מכריחים לנהוג לפי החלטתם שלהם.

Likouté Si'hot : On le voit dans l'argument de Myriam : « Est-ce uniquement à Moché que D.ieu a parlé ? Il a également parlé avec nous ! » ; elle ne s'imaginait pas que la grandeur de Moché les dépassait à ce point. De même pour les Explorateurs : ils se dirent que puisque Moché les avait choisis : « selon la Parole de D.ieu », il était impossible que, pour cette mission, une autre personne les dépasse et comprenne mieux qu'eux.

C'est pourquoi Rachi précise que « Myriam avait parlé de son frère » : car il est difficile, de manière naturelle, d'imaginer que son propre frère soit « la moitié de sa chair » et simultanément, quelqu'un d'infiniment plus élevé que soi ; et malgré cela, Myriam fut punie, pour l'avoir fait. A fortiori les Explorateurs ne pouvaient penser que tous les enfants d'Israël, y compris Moché et Aharon, soient obligés d'adopter leur décision.

La source du problème est le fait qu'un homme ignore les limites de sa position.

Les Explorateurs ignoraient-ils la puissance des habitants de cette Terre ?

8

לקוטי שיחות: כל עוד הם רק שמעו על עצמת יושבי הארץ, הם לא "התפעלו" מן הקשיים הצפויים, והיו מוכנים להכנס לארץ ישראל, אך כאשר הם ראו במו עיניהם ש"עו העם" וכו', השפיע עליהם הדבר עד לחרטתם על הסכמתם הקודמת. לכן צריך רש"י להדגיש "ורשעים הללו ראו...": הם עצמם ראו את אשר ארע למרים, ולפיכך היה עליהם ללמד מכך מוסר בעצמה מספקת כדי להתגבר על הנסיון של "ראינו" בארץ כנען.

Likouté Si'hot : Lorsqu'ils avaient seulement entendu parler de la force des habitants de ce pays, ils n'étaient pas impressionnés par les difficultés et se tenaient donc prêts à s'y rendre. En revanche, lorsqu'ils observèrent, de leurs propres yeux, que « le peuple est puissant », cela eut un impact sur eux au point de regretter leur accord premier. C'est pourquoi Rachi précise qu'ils avaient « vu » ce qui était arrivé à Myriam, afin de préciser que cette « vision » était suffisante pour les aider à surmonter l'épreuve de la « vision » en Terre de Canaan.

La « vision » de l'acte de Myriam suffisait pour contrer la « vision » des épreuves de la Terre d'Israël.

Enseignement : Finalement, pourquoi le nom de Myriam a-t-il était sali ?

9

גמרא שבת ד, א [עם רש"י]: וכי אומרים לו לאדם צא וחטא [אסור קל], כדי שלא יתחייב חברך [ענש חמור] !?

Guemara Chabbat 4a [avec Rachi] : Peut-on dire à quelqu'un : commets une faute [légère] afin que ton prochain ne soit pas passible [d'une grave punition] ?!

לקוטי שיחות: כלל זה חל רק כאשר "האסור כבר נעשה" על ידי החבר, ורוצים למנוע ממנו את הענש בלבד. לפי זה מובן מדוע יכלה התורה לאפשר חשד במרים על-ידי סמיכות הפרשיות, כי מפרשת מרים היו המרגלים צריכים ללמד ("ראו את מוסר"), ולהמנע מלכתחלה מן החטא, ולהביאם לידי התנהגות נאותה.

Likouté Si'hot : Ce principe ne s'applique que lorsque la faute a déjà été commise par le prochain et qu'on souhaite le sauver de la punition. Ainsi, dans notre cas, la Torah pouvait laisser le soupçon sur Myriam en juxtaposant les sections, car de l'acte de Myriam les Explorateurs devaient tirer une leçon et bien se comporter.

Enseignement : La Torah juxtapose Myriam avec les Explorateurs, pour les sauver de la faute et les conduire sur le droit chemin !

